

ČUDESNA VRELA U BEZVODNOM KARSTU

SRNA. Nakon skromnog ručka upriličih podnevni odmor ispružen na travi na proplanku u blizini izvora Veliko Močilo. To je jedina "živa voda" na ovom izrazito suvom delu severnog Velebita. Posle više dana gašenja žedi isključivo prokuvanom vodom iz cisterni - pravo je blaženstvo ovako neštedimice natezati iz čaturice divnu izvorsku vodu. Kroz krošnje orijaških bukava nebo je njihalo svoje plavetnilo, pokušavajući da mi šuštanjem grana i signalizacijom paperjastih oblačića prenese neku poruku. U jednom trenutku pažnju mi privuče jedva čujni zvuk, nešto niže, u pištoljevini oko izvora. Vrlo oprezno malo pridigoh glavu i ugledah jednu prelepu, dostojanstvenu srnu koja se oprezno zaputila na pojilu. Zaklonjen bujnom paprati posmatrao sma je prigušujući disanje. Nije me videla, ali je bila veoma oprezna. Zastajkivala je, osluškivala, lomeći se između primamljivog žubora vode u pojilu, načinjenog od izdubljenog debela - i spozna je da opasnosti najviše vrebaju baš kraj vode. (Viđao sam, ne retko, da su lovačke čeke postavljali blizu pojila, jer su dvonogi monstrumi računali na smanjenu opreznost životinja kada se kraj vode nađu). Ipak žed prevlada, te srna oprezno priđe pojilu i počne da pije vodu. Pila je dugo, povremeno bi zastajala, podizala prelepu glavicu da osmatra okolinu, a zatim bi opet nastavljala da uživa u hladnoj vodi. Kada utoli žed pojačala joj se bezbednosni instikti i ona nekako naglo odskakuta prema šumi. U beležnicu zapisah: "Prava lepota je samo delom vidljiva. Mnogo više ima u sebi nečeg tajanstvenog, neizrecivog, nevidljivog. Prava lepota je samo ona koja je u stanju da trenutno pokrene bujicu najdubljih emocija u nama i probudi najplemenitije delove našeg bića".

I evo, dragi prijatelji, vi koji ste slušali neka od mojih planerskih mudrovanja, otkrivam vam sada jednu tajnu! Kada se god žestih, protiveci se idejama da večito alavi *homo sapiens* do poslednje kapi pokupi sve gorske vode samo za sebe, da ih strpa u cevi koje ih dovode samo do njegovih slavina i toaleta, uvek sam se sećao te nežne, krhe srne. Strepim da joj ljudi perfidno sebičnim projektima ne uskrate vodu! Onako kako to znaju da urade bezosećajni, samoživci ljudi - do poslednje kapi!

* * *

HOTANJ VRELO. Upriličismo poduži odmor kraj Hotanj vrele, sa druge strane kupe glavnog masiva Visočice (meštani ga zovu i Turisovo vrelo). Zabezegnuto gledam taj čudesni fenomen. U najljućem karstu koji se može zamisliti - maleno, nepresušno vrelo. To je malena pukotina, ne veća od četrdesetak santimetara, u kojoj na dubini od oko pola metra neprekidno dolazi voda, koliko god je zahvatali. Okolo sasvim malena oaza - par ara krzljave trave - koja izgleda kao izuzetno osveženje u kamenoj karstnoj pustinji oko nas.

Dok smo sedeli tu oko jedan sat, radi ručka i dobrog odmora, ja sam posmatrao ljude koji iz daleka dolaze na vrelo. Porazgovarah sa jednom seljankom, koja je na mršavog konjića natovarila nekoliko plastičnih kanti. Dok je limenom cimentom strpljivo zahvatala vodu iz vrele i sipala je u posude, pobožno čuvajući svaku kap da se ne prospe (ponela je i poveći levak!), ispriča mi da je pešačila "dobar sat" (ja po karti izračunah da je to moralo biti bar 80-tak minuta), i da tako dolazi svaki dan. Grubo ocenih da konjić ponese oko 120 litara vode. Petočlana porodica, a vodu troše još i u procesu spravljanja sira. Odjednom mi groteskne postadoše naše norme sa kojima računamo vodovode razmaženih gradskih žitelja. Svaki od njih bi trebalo da dođe ovde i napravi samo jednu turu sa ovim konjićem, poklonivši se stotine puta do zemlje ovom izvoru dok iz njega zahvata vodu limenim lončetom, pa da posle do kraja života pažljivo kao ova snaša motri na svaku kap tog svetog čuda koga vodom zovu.

Kada napuni kante snaša nali vodu i u jednu plastičnu posudu i napoji već rashlađenog konjića, koji se do tada, čupkajući krzljivu travu, stalno okretao prema gazdarici, zavidljivo osluškujući žubor vode koja se sliva u kante i iščekujući ovo blaženstvo. Bilo je dirljivo posmatrati kako blaženo pije to blago koje mi, zadržigli gradski lenjivci, ne znamo da cenimo. Dok pomagah snaši da natovari konja (u meni uvek progovori stari *scout boy*, koji tokom dana treba da učini bar tri dobra dela!) ona mi ispriča da su u neku vrtaču zimus nagurali sneg, dobro ga utabali i pokrili granjem i kamenom, te sada imaju još malo, da otope za stoku. No, kada tog snega nestane, moraće da pravi duplu turu, da bi donela i za stoku. Reče da konj voli da ide na vodu, jer mu je ta divna čista voda koju dobije na izvoru najbolja nagrada za njegovu pošteno angažovanu "jednu konjsku snagu".

Spuštajući se preko Šarenih dolova ka Rakitnici posmatram sa koliko se muke i odricanja živi na tom prostoru. Njivice od po par ari su dobijene na taj način što je kamenje sakupljeno i složeno u široke zidove, da bi se oslobodila Njeno Veličanstvo Zemlja. Očito je da su zemlju donosili i sa strane, da bi povećali debljinu obradivog sloja. Na njivicama uglavnom krompir i malene livadice. Kada dođosmo do kuća vidim kako funkcioniše "vodovod za tehnološku vodu". Iz onih vratača, o kojima mi je na izvoru pričala snaša, donesu komade u led pretvorenog sabijenog snega (verovatno i tu ceh plati onaj dragi konjić?) stave ih na neke držače na krovu, te se snežnica polako cedi kroz drveni oluk u bure. Odatle se pažljivo "distribuiraju" ovcama, kozama, krzljivim kravicama i voćićima. O tome bi trebalo snimiti film, pa ga puštati dečici još u obdaništu, uz pouku da kada peru zube vodu sipaju u čašu, a ne da je puštaju da teče iz slavine i rasipaju to čudesno blago.